

กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
Mechanisms of Creative Cultural Tourism in Hin Khon Subdistrict,
Lam Plai Mat District, Buriram Province

ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ
ภรณ์โรจน์ ศิวรังสีรัชต์
จุฑามาศ พรหมทอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Thanyarat Phutthiphongchaicharn
Pharanroj Sivarangsirat
Juthamas Promthong
Buriram Rajabhat University
Email: thanyarat.ph@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 24 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 5 พฤศจิกายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2567

Received: September 24, 2024; Revised: November 5, 2024; Accepted: November 6, 2024

บทคัดย่อ

ชุมชนหินโคนอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นชุมชนที่ศักยภาพการท่องเที่ยวที่หลากหลายทางธรรมชาติ วัฒนธรรม โบราณวัตถุ และภูมิปัญญา กิจกรรมที่ดึงดูดสนใจ มีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐช่วยส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญในการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรม ดังนั้นการวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหินโคน และ 2) วิเคราะห์กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ตำบลหินโคน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 รูป 29 คน ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน คนในชุมชน วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนบ้านหินโคน และองค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบ้านหินโคน ประกอบด้วย 1) ด้านทรัพยากร 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 5) ด้านการบริหารจัดการ และ 6) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์มีส่วนร่วมในการประชุมวิเคราะห์ปัญหาและวางแผน การดำเนินการจัดการท่องเที่ยว การจัดสรรผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยว ดังนั้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทำให้เกิดเป็นกลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ คือ คำว่า “RACPA” ประกอบด้วย R = Resources คือ ทรัพยากรของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน A = Activity คือ ภูมิปัญญาที่ชุมชนนำมาทำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่ C = Creative คือ การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว

, P = Public participation คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และ A = Agency support คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ : กลไกการท่องเที่ยว; วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

Hin Khon Community, Lamplai Mat District, Buriram Province is a community with diverse tourism potential in nature. Culture, Antiquities and Wisdom Engaging Activities The involvement of people in the community and government agencies to help promote and develop creative cultural tourism is an important mechanism in cultural tourism management. Therefore, the objectives of the research are 1) to study the potential of cultural tourism sites in Hin Khon sub-district and 2) to analyze the mechanism of creative cultural tourism in Hin Khon sub-district. The main informants are stakeholders in creative cultural tourism. 1 picture of 29 people, including religious leaders, community leaders, village sages, People in the community Culture of Buriram Province Ban Hin Khon School and Hin Khon Sub-district Administrative Organization The research tools are interviews and group discussions.

The results show that the potential of Ban Hin Khon tourist attractions consists of 1) resources, 2) facilities, 3) access to tourist attractions, 4) community participation, 5) management, and 6) community tourism activities. Tourism management, benefit allocation, tourism monitoring and evaluation. Therefore, the participation of people in the community has created a creative cultural tourism mechanism. Hin Khon Subdistrict R = Resources is the community's resources that attract tourists to visit, including tourist attractions and wisdom of the Hin Khon community, A = Activity is the wisdom that the community brings to the community as a learning activity with practical experience, C = Creative is the development of creative potential through tourism activities, P = Public participation is the management of tourism with the participation of the public sector, and A = Agency support is the support from government agencies.

Keywords: Tourism Mechanism; Creative Culture Practices; Community Participation

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มีเป้าหมายหลักเพื่อพลิกโฉมประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” ประกอบด้วย การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญให้สูงขึ้น และสามารถตอบโจทย์พัฒนาของเทคโนโลยีและสังคมยุคใหม่ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม โดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของประเทศ อันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นเจ้าของสินค้าและบริการมูลค่าสูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

การพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ บริบททางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ จำเป็นวางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่เน้นมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล สิ่งสำคัญที่สุดคือ การสร้างความเชื่อมั่นในเรื่อง ความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความปลอดภัย และไม่ให้นักท่องเที่ยว ถูกเอารัดเอาเปรียบ แล้วจึงกระจายการท่องเที่ยวทั้งในมิติของพื้นที่ และรายได้สู่ชุมชน (คณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2564)

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนากลไกการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าให้แก่สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยใช้ฐานทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับวิถีของพื้นที่ เพื่อเป็นทางเลือกในการตอบสนอง ความต้องการและสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่น่าพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว

จังหวัดบุรีรัมย์เป็น 1 ใน 55 เมืองรองตามนโยบายของภาครัฐ ซึ่งเป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งโบราณสถานศิลปะแบบขอมโบราณที่มีกระจายอยู่ในพื้นที่ทั้งจังหวัด อีกทั้งยังเป็นที่ยึดมั่นในฐานะเมืองเกษตรกรรมและหัตถกรรมเพราะเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดี และเป็นแหล่งทอผ้าไหมที่สวยงามและมีชื่อเสียง จังหวัดบุรีรัมย์ได้พยายามทำเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเอาไว้ด้วยกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสะดวกต่อการเดินทาง

ชุมชนหินโคนอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นชุมชนที่อยู่ระหว่างเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างปราสาทหินพิมายกับปราสาทหินเขาพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำ ซึ่งชุมชนหินโคนเป็นชุมชนที่มีแหล่ง

ท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ มีภูมิปัญญาที่น่าสนใจและกิจกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยววัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ช่วยกันพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

จากศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษากลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาว่ากลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน ประกอบด้วยกลไกใดที่ทำให้ชุมชนหินโคนเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อวิเคราะห์กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการท่องเที่ยววัฒนธรรม

คำว่า “การท่องเที่ยววัฒนธรรม” กำหนดขึ้นอย่างชัดเจนในการประชุมสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council on Monuments and Sites: ICOMOS) ที่เมืองออกซ์ฟอร์ด ใน พ.ศ. 2512 หรือ ค.ศ. 1969 (Moulin, 1989) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา Pizan and Mansfeld (1999) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยววัฒนธรรมเกิดจากความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมชนชาติและการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากที่อาศัยอยู่เดิม

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์ (2555) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่นำเอารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานเข้ากับศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวของชุมชน ถึงแม้ว่าแนวคิดเรื่องนี้จะใหม่ของใหม่แต่ก็ได้รับการยอมรับจากองค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) แล้วว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง โดยการนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มาใช้เป็นกลไกการชักนำนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวในชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะ 6 ประการ (ภัณณณิ แก้วสง่าและนิศาชล จันทศิริ, 2555)

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการบริหารจัดการงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจของพนักงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (พอใจ สิ่ง هنตร และคณะ, 2563) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทประกอบด้วย (โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) อ้างใน โกวิท พวงงาม. 2562)

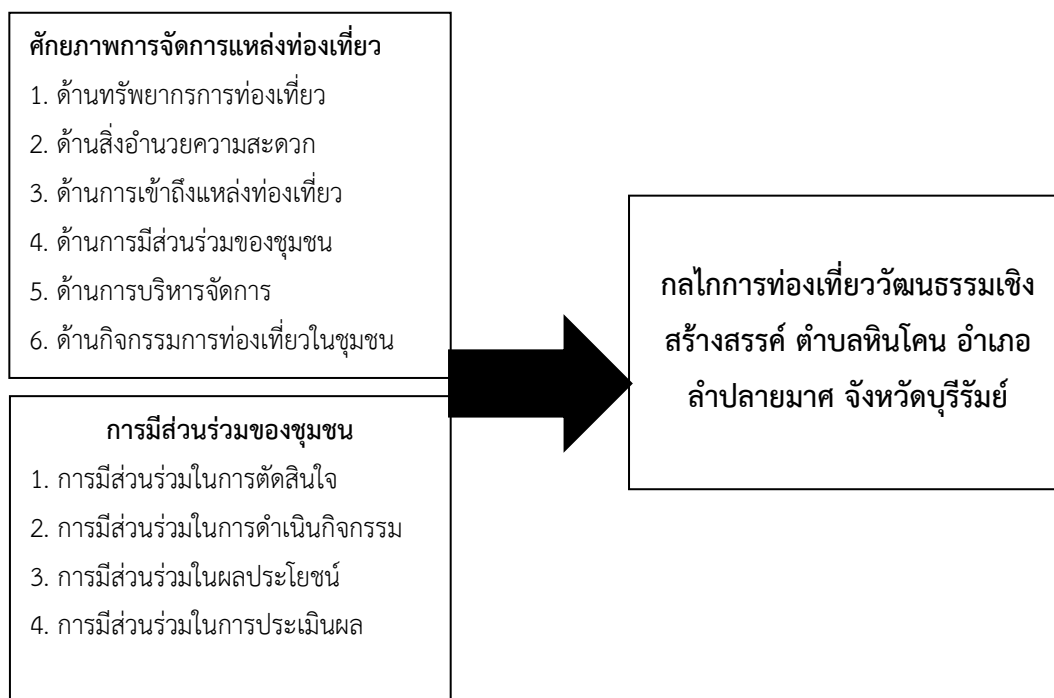
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decide Making) ประกอบด้วยการริเริ่มตัดสินใจการดำเนินการตัดสินใจ กำหนดนโยบายจากความต้องการ และการตัดสินใจปฏิบัติการอาจจะเป็นการตัดสินใจในช่วงระยะเวลาเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมหรือการตัดสินใจในช่วงการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโครงการโดยให้การสนับสนุนด้านการบริหาร การประสานความร่วมมือ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติการด้วยแรงงานแรงงาน และการสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) เป็นการร่วมกันที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นหรือการมีส่วนร่วมต่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทุกๆ ด้าน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมกันควบคุมตรวจสอบผลการดำเนินงานตลอดจนเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ 1) ผู้นำทางศาสนา 2) ผู้นำชุมชน 3) ประชาชนชาวบ้าน 4) คนในชุมชน 5) วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ 6) บุคลากรของโรงเรียน 7) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

2. วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีเจาะจงเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา ตำบลหินโคน มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย 1) ผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 รูป 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน 3) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 6 คน 4) คนในชุมชน จำนวน 13 คน 5) วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน 6) บุคลากรของโรงเรียน จำนวน 1 คน 7) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน รวมเป็นจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาเป็นแนวทางการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ศักยภาพการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลหินโคน

2. การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนตำบลหินโคนลักษณะทางกายภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หมายเลขใบอนุญาต 020/2567 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2567

3. การสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา วัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน คนในชุมชน บุคลากรของโรงเรียน ประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ปัญหาและอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมของตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาเป็นแนวทางการดำเนินการวิจัยโดยแยกออกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับมีความครบถ้วนเพียงพอเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลแล้วหรือไม่ ในกรณีที่

ข้อมูลได้มามีสอดคล้องกันผู้วิจัยจะใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามสามเส้า (Triangulation) หากข้อมูลที่ได้มาไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลในส่วนที่ขาดหายเพิ่มเติมใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

2. การสัมภาษณ์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนตำบลหินโคน ลักษณะทางกายภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจัดบันทึกการสัมภาษณ์ และเทปบันทึกเสียงในระหว่างสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์รายละเอียดและสรุปข้อมูลงานวิจัย โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลทุกครั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตจัดบันทึกและบันทึกเสียงก่อนเสมอ และจะต้องได้รับการยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยสมัครใจ

3. การสนทนากลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้กล้องบันทึกภาพในระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์รายละเอียดและสรุปข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกนำมาตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลตาม ประเด็นที่ได้ทำการศึกษาสรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) ทำการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมภายใต้ขั้นตอนของการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive) ในแต่ละประเด็นของการศึกษา

1. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) แบบเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ 1) ผู้นำทางศาสนา 2) วัฒนธรรมจังหวัด 3) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล 4) บุคลากรของโรงเรียน 5) ประชาชนชาวบ้าน 6) ผู้นำชุมชน 7) คนในชุมชน

2. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้านวิธีการ (Methodological Triangular) ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลวิจัยจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากวิธีการต่างๆ

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

1.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหินโคน ชุมชนหินโคนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมาศึกษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เยี่ยมชมวิถีชีวิต สัมผัสกับธรรมชาติ มีแหล่งน้ำที่ไหลผ่านในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนหินโคนยังมีภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงศิลปะวัฒนธรรม และมีเส้นทางถนนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังจังหวัดใกล้เคียงได้ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหิน

โค่นที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าท่องเที่ยวภายในชุมชนหิโนโคน ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ คือ ลำน้ำมาศ สระอีสานเขียวหรือสระหนองตาอยู่ ศูนย์การเรียนรู้โคก หนองนา พัฒนาชุมชนของพ่อเดช พลชุมแสง ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ 3 ป พอเพียง แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน คือ ศาลปู่ตา โบสถ์เก่า วิหารหลวงปู่ ลานโพธิ์ บ้านเรือนไทยโบราณ แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ คือ หินหลักโบราณหรือก้อนหินโบราณ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ ศูนย์วัฒนธรรมบ้านหิโนโคน ส่วนภูมิปัญญาของชุมชนหิโนโคน ประกอบด้วย ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาสาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้

แผนภาพที่ 2 : ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ 3 ป พอเพียง

แผนภาพที่ 3 : โบสถ์เก่า

แผนภาพที่ 4 : หินหลักโบราณหรือก้อนหินโบราณ

แผนภาพที่ 5 : ศูนย์วัฒนธรรมบ้านหิโนโคน

ส่วนภูมิปัญญาของชุมชนหิโนโคน ประกอบด้วย ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาสาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้ ปัจจุบันภูมิปัญญาของชุมชนหิโนโคนได้รวมกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ทางศูนย์วัฒนธรรมได้จัดให้กับนักท่องเที่ยวอยู่ที่ศูนย์วัฒนธรรมตำบลหิโนโคน และมีการจัดชั่วโมงการเรียนรู้ภูมิปัญญาของตำบลหิโนโคนให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหิโนโคนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ

แผนภาพที่ 6 : ภูมิปัญญาการทอผ้า แผนภาพที่ 7 : ภูมิปัญญาใบตอง แผนภาพที่ 8 : ภูมิปัญญาขนมไทย

แผนภาพที่ 9 : ภูมิปัญญาศาสนพิธี แผนภาพที่ 10 : ภูมิปัญญาใบตอง แผนภาพที่ 11 : ภูมิปัญญาหมอลำ

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางตำบลหินโคนได้จัดเตรียมไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่พักอาศัยหรือโรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของชำ โดยผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐมีความเห็นตรงกันว่า ชุมชนหินโคนมีที่พักน้อยมาก คือ บ้านพัก 4 หลัง เนื่องจากชุมชนหินโคนอยู่ใกล้อำเภอลำปลายมาศ 11 กิโลเมตร ห่างอำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ 49 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา 100 กิโลเมตร จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวแล้วเดินทางกลับเลย ส่วนร้านอาหารมีอยู่ภายในหมู่บ้านและหน้าป้ายทางเข้าหมู่บ้าน ร้านขายของทั่วไปหรือขายของชำมีจำนวน 12 ร้าน

1.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาจากจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ นอกจากนี้ชุมชนหินโคนยังเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมาและปราสาทหินเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ การเดินทางนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว รถสาธารณะสองแถว รถเหมา แต่ส่วนใหญ่ผู้นักท่องเที่ยวเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน คนในชุมชนหินโคน โรงเรียนบ้านหินโคน คณะกรรมการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมบ้านหินโคน วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน ประชาสัมพันธ์จังหวัดบุรีรัมย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการ 1) วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยมีผู้นำทางศาสนา คือ พระครูสมุห์เอกชัย ชยานมโท เป็นผู้นำและผู้ประสานงานเชิญส่วนต่างๆ เข้ามาวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนหินโคน แล้วช่วยกันวางแผนในการดำเนินการพัฒนาชุมชนหินโคน 2) การดำเนินการจัดการการ

ท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยพระครูสมุห์เอกชัย ชยานมโท ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานในการจัดโครงการกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์กับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน ประชาสัมพันธ์จังหวัดบุรีรัมย์ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 37 บุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการหางบประมาณ จัดโครงการ กิจกรรม พัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จัดหาวิทยากรมาเพิ่มทักษะความรู้ให้กับคนในชุมชนและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว พานักท่องเที่ยวมาเที่ยวและทำกิจกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนหินโคน ส่วนประชาชนชาวบ้าน คนในชุมชน นักเรียนโรงเรียนมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้ปฏิบัติในหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือการเข้าร่วมกิจกรรม 3) การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนได้ผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่นักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมทำกิจกรรมที่ทางชุมชนจัด เช่น การจัดกิจกรรมทางภูมิปัญญา ประเพณี เทศกาลต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการจัดโครงการต่างๆ ของหน่วยงานที่ได้พานักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเปิดร้านขายอาหาร เครื่องดื่มและนำสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาจำหน่ายส่งผลให้มีคนรู้จักชุมชนหินโคนเพิ่มมากขึ้น 4) การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจะมีการประเมินโดยหน่วยงานที่ดำเนินการจัดกิจกรรม คนในชุมชนจะไม่ได้เข้ามาร่วมประเมินจะมีเพียงสรุปพูดคุยกับผู้นำชุมชน พระอาจารย์รับฟังปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมต่อไป

1.5 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เป็นการบริหารจัดการที่ทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยการประชุมวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งชุมชนหินโคนแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเพิ่มทักษะภูมิปัญญาของชุมชน ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีคุณค่าและสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

1.6 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เป็นกิจกรรมที่ทางชุมชนได้นำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง เป็นกิจกรรมที่เน้นการลงมือทำแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีประชาชนชาวบ้าน คนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การจัดกิจกรรมจะจัดตามเทศกาลต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมชุมชนหินโคน ประกอบด้วย 14 กิจกรรม คือ กิจกรรมสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน, กิจกรรมล่ากลอนต้อนรับนักท่องเที่ยว, กิจกรรมร้องหมอลำกลอน, กิจกรรมใบตอง, กิจกรรมทอผ้า, กิจกรรมสิ่งประดิษฐ์จากเศษผ้า, กิจกรรมขนมไทย, กิจกรรม ศาสนพิธี, กิจกรรมงานจักรสานและงานไม้, กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนลำน้ามาศ, กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเกษตรหินโคน, กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน, กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ กิจกรรมการทำกลองขวัญ

2. กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การจัดการการท่องเที่ยวของวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เริ่มจากผู้นำชุมชนเห็นถึงศักยภาพของชุมชนที่สามารถนำมาจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากชุมชนหินโคนเป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่ชุมชนควรอนุรักษ์รักษาเอาไว้ให้คนรุ่นหลังและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน ผู้นำทางศาสนาหรือพระครูสมุห์เอกชัย ชยานมโธ ได้มีการเชิญชวนผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นวางแผนกำหนดทิศทางร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชนและเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของตน การจัดเวทีประชุมหรือการสร้างคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากชุมชนจะช่วยให้เสียงของชุมชนถูกนำมาพิจารณาอย่างเหมาะสม ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาร่วมดำเนินการ เข้ามามีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมดั้งเดิม และติดตามผลการดำเนินงาน ร่วมประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไข ปรับแผนงานตามผลลัพธ์ นำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการติดตามผลมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการเพิ่มกิจกรรมใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กำหนดกฎกติการ่วมกันในชุมชน และร่วมกันกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรม และเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นบนฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน และเป็นการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างการเรียนรู้ เปิดประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม

ดังนั้นกลไกที่สำคัญ คือ “คน” โดยคนในชุมชนจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันออกไปดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว คนในชุมชนมีผลต่อการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน และผู้นำของชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพราะผู้นำเป็นศูนย์รวมความเชื่อมั่นของคนในชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการขับเคลื่อนกลไกการท่องเที่ยวจึงทำให้เกิดเป็นกลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ คือ คำว่า “ RACPA ” ประกอบด้วย

1. R = Resources ทรัพยากรของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชนหินโคน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหินโคน ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 4 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน จำนวน 5 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ จำนวน 1 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 1 แห่ง และภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน จำนวน 6 ภูมิปัญญา ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

ของชุมชนหินโคนแสดงให้เห็นความแตกต่างวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงออกทั้งที่เป็นรูปธรรมที่แสดงออกทางด้านลักษณะความเป็นอยู่ของผู้คน เทศกาล ประเพณี พิธีกรรม ศิลปหัตถกรรม การแต่งกาย ส่วนนามธรรมที่แสดงออกทางความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่แปลกแตกต่างของนักท่องเที่ยว

2. A = Activity ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนหินโคนเป็นทรัพยากรที่แสดงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนหินโคนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจกรรมทางด้านภูมิปัญญา คือ ภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน จำนวน 6 ภูมิปัญญา ประกอบด้วย ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาสาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้ ภูมิปัญญาล้ากลอน เป็นภูมิปัญญาที่ชุมชนนำมาทำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง

3. C = Creative การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมและมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการพูดคุย ทดลองทำ ฝึกปฏิบัติ ปรากฏชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาได้มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ภูมิปัญญาของชุมชน ดังนั้น ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์มีแนวโน้มที่จะได้ประสบการณ์ที่น่าสนใจและแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป เพราะนักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมและแบบชีวิตของคนในท้องถิ่น

4. P = Public participation การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในชุมชนหินโคน คือ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ปรากฏชาวบ้าน คนในชุมชนหินโคนเข้ามามีส่วนร่วม 1) วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยมีผู้นำทางศาสนา คือ พระอาจารย์เอกเป็นผู้นำและผู้ประสานงานเชิญส่วนต่างๆ เข้ามาวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนหินโคน แล้วช่วยกันวางแผนในการดำเนินการพัฒนาชุมชนหินโคนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และการจัดกิจกรรมโปรแกรมห่วงการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ 2) การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมื่อช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการดำเนินงานแล้ว จะทำการแบ่งหน้าที่การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ปรากฏชาวบ้าน คนในชุมชนมีหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวได้ฝึกปฏิบัติทำกิจกรรม โดยนำอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนมาต่อยอดจากฐานทุนเดิมที่มีอยู่ เพิ่มมูลค่าและคุณค่าแก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ความเป็นไทย และมีการนำองค์ความรู้มาสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นชุมชนหินโคนเป็นชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คนในชุมชนจะได้ผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ทำให้คน

ในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเปิดร้านขายอาหาร เครื่องดื่มและนำสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาจำหน่าย ส่งผลให้มีคนรู้จักชุมชนหิโนโคนเพิ่มมากขึ้น และ 4) การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการรับฟังปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมโปรแกรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

5. A = Agency support การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลหิโนโคน วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนบ้านหิโนโคน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานที่ช่วยพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงงบประมาณในการจัดโปรแกรมกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหิโนโคนช่วยพัฒนาปรับปรุงสาธารณูปโภค น้ำ ไฟ สิ่งอำนวยความสะดวกและถนน การเดินทางเพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหิโนโคนให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ได้ร่วมมือกับผู้นำชุมชน ชาวบ้านชุมชนหิโนโคนและพระอาจารย์วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมวิถีชีวิตของชุมชน การพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน แล้วจึงทำโครงการเสนอกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดหางบประมาณมาดำเนินโครงการ และเป็นหน่วยงานที่นำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกิจกรรมโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้จัดโปรแกรมต่างๆ ของชุมชน ส่วนโรงเรียนบ้านหิโนโคนเป็นหน่วยงานที่นำนักเรียนมาทำการแสดงโปงลางเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาศักยภาพผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหิโนโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยดังนี้

1.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหิโนโคน ชุมชนหิโนโคนเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ทำให้ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม นอกจากนั้นยังมีภูมิปัญญาที่น่าสนใจซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น คือ ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาสาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้ ดังนั้นชุมชนหิโนโคนถือว่าเป็นชุมชนที่พร้อมสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาศึกษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตและสามารถที่พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์สิริ ปันทะนุและคณะ (2566) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเวียงกุมกามโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทรัพยากรในชุมชน คือ เอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ความเป็นมา วัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งชุมชนสามารถนำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ สุดท้ายแล้วการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์จะทำให้ชุมชนมี

จิตสำนึก รวมถึงนักท่องเที่ยวได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการท่องเที่ยวและการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน ทำให้เกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านขายของชำจำหน่ายหน้าทางเข้าชุมชนและภายในชุมชน แต่ที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากชุมชนหินโคนอยู่ห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ 49 กิโลเมตร และจังหวัดนครราชสีมา 100 กิโลเมตร จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวแล้วเดินทางกลับเลย ดังนั้นชุมชนหินโคนควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้ครอบคลุมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ชุมชนหินโคนยังขาดป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนหินโคน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีย์ บุญญาบุณยพงศ์ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่องแผนงานการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางอารยธรรมล้านนาเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว สหภาพเมียนมาร์และ สาธารณรัฐประชาชนจีน(ตอนใต้) พบว่า ป้ายสื่อความหมาย ที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหารเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก เป็นสิ่งบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและเพลิดเพลิน มีผลโดยตรงในการดึงดูดใจให้ใช้เวลาที่นานขึ้น รวมถึงเชิญชวนนักท่องเที่ยวคนอื่นให้มาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ หน่วยงานและองค์กรหรือชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว จึงควรให้ความสำคัญด้านการจัดให้มีสิ่งบริการอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วนและทันสมัย

1.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหินโคนสามารถเดินทางมาจากจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ นอกจากนี้ชุมชนหินโคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมาและปราสาทหินเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนหินโคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากถนนเป็นถนนที่สร้างด้วยคอนกรีตและถนนที่ลาดด้วยยางมะตอยตลอดเส้นทาง สอดคล้องกับงานวิจัยอัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกัสดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็มีอิทธิพลในการตัดสินใจมาเยือนสถานที่เหล่านั้นได้เหมือนกัน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนหินโคนเป็นชุมชนท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีการกระบวนกรการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียช่วยกันช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนพัฒนาชุมชนหินโคนเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ 2) การดำเนินการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคนซึ่งหน่วยงานภาครัฐร่วมกับผู้นำชุมชน คนในชุมชนหินโคนแบ่งหน้าที่การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง จัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชน 3) การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนหินโคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น ทำให้ชุมชนหินโคนมี

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คนในชุมชนเกิดความสามัคคี สามารถนำภูมิปัญญาของตนเองมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังหรือนักท่องเที่ยว 4) การติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานที่ดำเนินงานจัดโครงการ กิจกรรม นำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจะเป็นผู้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแล้วสรุปผลเป็นเล่มรายงาน หรือรายงานผลให้ผู้นำชุมชน คนในชุมชนรับฟังปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนหน่วยงานภาครัฐจะนำผลที่ได้มาวางแผนการดำเนินงาน เพื่อของบประมาณจากส่วนกลางมาจัดกิจกรรมและโครงการที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาของชุมชนในปีต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยชนะ สีละมุน, สรุวัณ, สายบุตร และสุเทพ ความรัมย์ (2567) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร้อนทอง ตำบลร้อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประชาชนในชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับส่วนงานในท้องถิ่นในการเสนอแนะความต้องการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และตัดสินใจร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากประเพณีและวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญผูกพันกับท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีและวิถีของชุมชนนี้สามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ และสร้างเศรษฐกิจสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

1.5 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยความหมายและคุณค่า โดยการบริหารจัดการที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้นำชุมชนไปจนถึงคนในชุมชนหินโคน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจึงทำให้ชุมชนหินโคนมีการดำเนินการผ่านตัวแทนของแต่ละกลุ่มและกลุ่มผู้นำชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการ เป็นการจัดการท่องเที่ยวบนฐานศักยภาพเชิงพื้นที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนมาให้บริการและสร้างความสมดุลระหว่างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับณัฐพัชร มณีโรจน์ (2560) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน ลักษณะการท่องเที่ยวมุ่งสร้างการปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่างเจ้าบ้าน (Host) กับผู้มาเยือน (Guest) ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ เข้าใจถึงรากเหง้า (Authenticity) ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง

1.6 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของตำบลหินโคน เป็นกิจกรรมที่ทางชุมชนหินโคนได้นำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมชุมชนและสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง เป็นกิจกรรมที่เน้นการลงมือทำกิจกรรมแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีปราชญ์ชาวบ้าน คนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้แนะนำในการทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาทำในชุมชนหินโคน ประกอบด้วย 14 กิจกรรม และมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมด้วยโปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วันหรือ 2 วัน 1 คืน สอดคล้องกับงานวิจัย

ของอมรา วีระวัฒน์และนรินทร์ สังข์รักษา (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างกลมกลืนทั้งจากการพูดคุย ทดลองทำและการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยสัมพันธ์กับ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นสิ่งที่ทำกันอยู่เป็นปกติของผู้คนในชุมชนนั้นๆ ไม่ใช่สร้างขึ้นใหม่

2. กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นกลไกที่ได้จากการวิจัย คือ คำว่า “RACPA” ประกอบด้วย R = Resources ทรัพยากรของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชน A = Activity กิจกรรมการท่องเที่ยว C = Creative การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว P = Public participation การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน A = Agency support การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พอใจ สิงหนตร และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องกลไกการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านป่าเหมี้ยง อำเภอปาน จังหวัดลำปาง พบว่า กลไกการท่องเที่ยวของชุมชนต้องมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นได้รับการดูแลจากคนในชุมชนเป็นอย่างดีภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง มีการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นวิถีชุมชน โดยมุ่งสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่เข้มแข็งและการดำเนินธุรกิจต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวบ้านหินโคน ในรูปแบบโซเชียล เช่น การสร้างเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ แพลตฟอร์ม เช่น Tiktok Facebook Instagram เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการสร้างร่วมมือกับองค์กรหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว

1.3 ชุมชนบ้านหินโคนควรมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยเน้นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม การเพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชน และการสร้างรายได้ให้กับชุมชน พร้อมทั้งคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของตำบลหินโคน เช่น การศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น แล้ววิเคราะห์ว่ามีจุดใดบ้างที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อการท่องเที่ยวที่โดดเด่น

2.2 ควรทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อวางแผนการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

2.3 สำรวจความต้องการและศักยภาพของคนในท้องถิ่น รวมถึงแนวทางการฝึกอบรมและการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการท่องเที่ยวนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.(2564). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564). สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.mots.go.th/news-view.php?nid=1353>.

ชัยชนะ สีละมุน ,สุรวุฒิ สายบุตร และสุเทพ ความรัมย์ (2567).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์ วิชาการ, 2(1), 19-30.

ณัฐพัชร มณีโรจน์ (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารการท่องเที่ยววิชาการระดับชาติ, 13 (2), 25 – 46.

พอใจ สิงหนตร และคณะ. (2566) กลไกการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านเหมี้ยง อำเภอปาน จังหวัดลำปาง. วารสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน, 5 (1), 71-92.

สุรีย์ บุญญานพวง และคณะ (2559). รายงานวิจัยแผนงานการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางอารยธรรมล้านนาเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว สหภาพเมียนมาร์และสาธารณรัฐประชาชนจีน(ตอนใต้). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สิริ ปันทะนุ และคณะ (2566).แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเวียงกุมกาม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วารสารช่วงฉายา, 17 (1), 54 -65.

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. สืบค้นเมื่อ10 กรกฎาคม 2566. จาก<http://nscr.nesdc.go.th/nesdp/>.

อมรา วีระวัฒน์และนรินทร์ สังข์รักษา (2562). การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในเขตรมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา : พันธกิจที่ต้องทบทวน. Veridian E-Journal, 11(2), 3084 – 3097.

- อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ. (2564). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาการวางแผนภาคและเมือง มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมืองและสภาพแวดล้อม.เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Cohen, J.M.,& Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Development.